

1777 Holsteineren

De tyske kommandoropene avløser hverandre, av og til smeller de samtidig. Den enkelte soldat adlyder kun sin sersjant – dette befalet som de ofte hadde mer respekt for enn offiserene. Slik også for Peder Andersen Børstad fra Stjørdal. Han likte i bunn og grunn ganske godt sin sersjant. Selv om han nok brølte og kjeftet mer enn nødvendig, var det likevel noe solid og trygt med denne barske sersjanten – som alltid utøvde tjenesten gjennom det beste lederprinsippet: ”Følg meg”. Sersjanten var en av gutta – påla seg selv de samme behov og begrensinger han påla sine soldater - tok de samme plager og smerter – og lot andre forsyne seg først. For den 22 år gamle Peder var sersjanten et forbilde. Dessuten var han norsk, i motsetning til de fleste offiserene – og stemningen blant de norske ga klare indikasjoner på at ”1814” var like rundt hjørnet.

Soldat Børstad og hans avdeling var oppstilt sammen med hele kompaniet. Det var faktisk en generalmønstring. Kompaniet ventet på å bli inspisert av sin oberst, som igjen skulle avgi sin appell for kommanderende general som var ventet å ankomme leieren om noen minutter. Stedet var meget langt fra Trøndelag, nemlig en garnison i Slesvig-Holstein – på grensen til Tyskland. Året var 1777, og unge Peder var utkommandert til militærtjeneste.

Mens han står der i sin fineste puss, tenker Peder selvsagt på de der hjemme. Men akkurat denne morgenen tenker han likevel mest på hva sersjanten hadde fortalt om ved leirbålet sist kveld. Om de nærmere 38 000 nordmenn og dansker han var sammen med 15 år tidligere – da de lå som grensevakter omtrent på samme sted og ventet på Peter den 3 og hans Katarina – som rykket frem gjennom Pommeren. Fienden var i et antall på 70 000 – kanskje nærmere 100 000 mann. Så skjedde det underet at Katarina avsatte sin syke og åndssvake Peter – og sluttet fred med Danmark/Norge. Det som hadde vært den sikre død for mange av de 15 000 nordmennene, ble for et øyeblikk en fantastisk lettelse. De skulle begi seg hjemover til det trygge Norge – trodde de. Slik også for de 358 trønderne, inklusiv de ca 50 fra Stjørdalske infanterikompani. Men så inntreffer en tragedie som skulle resultere i det største tap av norsk væpnede styrker til dags dato. Soldatene blir liggende og vente. De blir nesten glemte. Feltsjuka bryter ut. I tillegg medbringer de nordover ”styggsjuka” (syfilis) – omsorgen uteblir, og 3 250 mann kom aldri hjem igjen, deriblant 8 fra Stjørdal. Direkte hadde de fleste trønderkompaniene en tapsprosent på 50, mens gjennomsnitt fra krigshistorien tilsier under 10 % drepte og skadede. Hjemme ble hele familier smittet og utradert. Dødsfallene i nesten alle bygder i Midt-Norge økte med 50 % i årene som kom. Denne krigen – uten skudd – har omtrent blitt oversett og glemt i vår historie. Men det er et faktum at ingen krig har kostet flere stridende nordmenn livet. Tragedien med vår ungdom i 1658 fikk nok større konsekvenser. Og det var et større antall som omkom i 1718/19 – som et resultat av karolinerenes felttog, men ikke en gang under 2.verdenskrig falt det så mange av de norske væpnede styrker som det gjorde i Holstein. (Under verdenskrigen mistet Norge 2 000 av sine væpnede styrker, handelsflåten: 3 638, motstandsfolk: 2 091, sivile: 1 179). For Trøndelag og Stjørdalen skulle det ta mange generasjoner å bøte på de tap og lidelser ”Holsteinkarene” gjennomgikk og førte med seg hjem.

Peder Andersen Børstad blir vekket ut av sine tanker ved at det kommanderes ”*avdeling rett*”. Obersten kommer så ridende opp mot kompaniet. I det han nærmer seg stjørdalingen lyder kommandoen: ”*på aksel gevær*”. En soldat som står straks bortenfor Peder mister sitt gevær - med det resultat at hesten blir redd og steiler. Obersten er i ferd med å falle av. Peder er observant, reagerer lynkjapt og løper til – tar imot obersten og forhindrer et meget farlig fall.

Som hedersbevisning fikk Peder Børstad en medalje for ”Tapperhet i Felt”- og ble samtidig tildelt æresnavnet: ”Holsteineren”.

Peder Andersen Børstad ble døpt den 8.mai i 1755 og vokste opp på Bøstad gård (Br.nr 8, lnr.182). Hans foreldre var Anders Olsen Børstad, døpt 23.april 1723 (død før 1801) og Dordi Johnsdatter Haave, døpt i 1727, død i 1756. Peder var knapt året gammel da han mistet sin mor. Peders far giftet seg på nytt, attpå til 2 ganger – og fikk i alt 21 barn, 7 med hver kone. Da ”Holsteineren” vender hjem igjen etter endt militærtjeneste gifter han seg og får 2 barn, blant annet Dordi, som døpes i Hegra kirke 2.juledag i 1796. Dordi gifter seg med smeden Ola Bersvendsen Ysti Berg og de slår seg ned på Julsethaugen. Den 16.april 1834 blir lille Mali født, men da var bestefar Peder død. ”Holsteineren” døde i 1827.

Mali gifter seg den 2.mai 1860 med Gunnar Andersen Veisetrønning, født 5.oktober 1829 – død 19.juli 1908 i Lånke. Mali døde 10.mars 1896. Mali og Gunnar blir i juli 1874 foreldre til Johan Peter Veiseth, som bosetter seg i Selbu – og som igjen er far til avbildede John Kristian Weiseth, født 21.oktober 1923. ”Holsteineren” er altså hans tippoldefar. Under krigen tjenestegjorde John Kristian Weiseth ved politistyrkene i Sverige, og begynte etter krigen i politiet. Han har over 40 års tjeneste ved ulike avdelinger – meste parten av tiden i Trondheim. Weiseth har mottatt flere medaljer og utmerkelser for sin tjeneste. Bor f.t i Selbu.

John Kristian Weiseth